

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Corporate sustainability due diligence richtlijn nader bekeken

Koster, H.

Citation

Koster, H. (2024). Corporate sustainability due diligence richtlijn nader bekeken. *Bedrijfsjuridische Berichten*, 2024(22/23), 255-258. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4178370>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4178370>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Corporate sustainability due diligence richtlijn nader bekeken

Bb 2024/63

In deze bijdrage gaat de auteur in op de Corporate sustainability due diligence richtlijn die op 25 juli 2024 in werking is getreden en uiterlijk op 26 juli 2026 moet zijn omgezet in nationale regelgeving.

1. Inleiding

Richtlijn (EU) 2024/1760 van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859 is op 25 juli 2024 in werking getreden en moet uiterlijk op 26 juli 2026 zijn omgezet in nationale regelgeving. Richtlijn (EU) 2024/1760 wordt ook wel aangeduid als Corporate sustainability due diligence richtlijn (CSDDD). Het doel van deze richtlijn is om duurzaam en verantwoord gedrag van bedrijven te bevorderen bij hun activiteiten en in hun wereldwijde waardeketens. De nieuwe regels beogen ervoor te zorgen dat bedrijven die binnen het toepassingsgebied van de richtlijn vallen de nadelige gevolgen voor mensenrechten en het milieu van hun activiteiten binnen en buiten Europa identificeren en aanpakken. De CSDDD bevat voorschriften voor een drietal aspecten (art. 1 lid 1 CSDDD). Ten eerste ziet CSDDD op verplichtingen van ondernemingen met betrekking tot feitelijke en potentiële negatieve effecten op de mensenrechten en negatieve milieueffecten wat betreft hun eigen activiteiten, de activiteiten van hun dochterondernemingen en de activiteiten die worden uitgevoerd door hun zakenpartners. Ten tweede bevat CSDDD regels over aansprakelijkheid voor schendingen van deze verplichtingen. Zie hierover uitgebreider de bijdrage van Den Hollander, Van der Linden en Borel Rinkes in deze ESG-special.² Ten derde behelst de CSDDD de verplichting voor ondernemingen om een transitieplan voor beperking van de klimaatverandering op te stellen en naar beste vermogen uit te voeren om ervoor te zorgen dat het bedrijfsmodel en de strategie van de onderneming verenigbaar zijn met de transitie naar een duurzame economie en met de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5°C in lijn met de Overeenkomst van Parijs. In deze bijdrage bespreek ik de CSDDD.

2. Reikwijdte CSDDD

De CSDDD is van toepassing op ondernemingen die zijn opgericht in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat en die aan één van de volgende voorwaarden voldoen:

- i) de onderneming had gemiddeld meer dan 1.000 werknemers en had een netto-omzet wereldwijd van meer dan € 450 miljoen in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is goedgekeurd of had moeten worden goedgekeurd;
- ii) de onderneming die de in punt i) bedoelde drempelwaarden niet heeft bereikt, maar de uiteindelijke moederonderneming van een groep is die de drempelwaarden heeft bereikt in het laatste boekjaar waarvoor een geconsolideerde jaarrekening is opgesteld of had moeten worden opgesteld. In Nederland gaat het om een kleine 500 ondernemingen, ongeveer 0,1 procent van alle Nederlandse ondernemingen. Ondernemingen van buiten de EU/EER vallen onder het bereik van de richtlijn als zij in de EU/EER een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen hebben in het voorlaatste boekjaar. Er geldt dan geen werknemersvereiste. Voorts is de CSDDD ook van toepassing op ondernemingen die royalty's ontvangen uit franchise- of licentieovereenkomsten binnen de EU van meer dan € 22,5 miljoen, en een omzet hebben van meer dan € 80 miljoen. Deze € 80 miljoen betreft wereldwijde omzet voor EU/EER ondernemingen in laatste boekjaar. Voor niet-EU/EER ondernemingen ziet het op de omzet binnen de EU/EER in het voorlaatste boekjaar. De CSDDD wordt stap voor stap ingevoerd en wel als volgt:
 - i) drie jaar na de inwerkingtreding: voor ondernemingen met meer dan 5.000 werknemers en een omzet van meer dan € 1.500 miljoen;
 - ii) vier jaar na de inwerkingtreding: voor ondernemingen met meer dan 3.000 werknemers en een omzet van meer dan € 900 miljoen; en
 - iii) vijf jaar na de inwerkingtreding: voor ondernemingen met meer dan 1.000 werknemers en een omzet van meer dan € 450 miljoen.

Onder ondernemingen in de CSDDD wordt verstaan ondernemingen die de rechtsvorm hebben van een naamloze of besloten vennootschap c.q. vergelijkbare rechtsvormen uit andere landen. Voorts is de CSDDD van toepassing op bepaalde nader omschreven financiële ondernemingen zoals kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, verzekeringsondernemingen, bepaalde pensioenfondsen en crowdfundingdienstverleners. Buiten het bereik van de CSDDD vallen beleggingsinstellingen. De verplichtingen uit de CSDDD zijn pas van toepassing als de onderneming of de moederonderneming twee jaar lang aan de eisen voldoet, en vervallen pas er gedurende twee jaar niet aan de eisen wordt voldaan.

3. De CSDDD vereisten

Op basis van art. 5 CSDDD geldt dat de lidstaten ervoor dienen te zorgen dat ondernemingen een risicogebaseerde passende zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu, als vastgelegd in de art. 7 tot en met 16 CSDDD,

¹ Verbonden aan de Universiteit Leiden. Zijn onderzoek vindt plaats binnen het Business & Law Research Network (BLRN).

² P.W. den Hollander, M. van der Linden & A.M. Borel Rinkes, 'ESG en bestuurdersaansprakelijkheid: bewustzijn creëren, geen bangmakerij', Bb 2024/60.

betrachten. Dit dient te geschieden door de navolgende maatregelen uit te voeren:

- a) het integreren van passende zorgvuldigheid in hun beleid en in hun risicobeheersystemen overeenkomstig art 7 CSDDD;
- b) het identificeren en beoordelen van feitelijke of potentiële negatieve effecten overeenkomstig art. 8 CSDDD en, waar nodig, het prioriteren van feitelijke en potentiële negatieve effecten overeenkomstig art. 9 CSDDD;
- c) het voorkomen en reduceren van potentiële negatieve effecten, en het beëindigen en zo veel mogelijk beperken van feitelijke negatieve effecten overeenkomstig de art. 10 en 11 CSDDD;
- d) het bieden van herstel van feitelijke negatieve effecten overeenkomstig art 12 CSDDD;
- e) zinvolle samenwerking met belanghebbenden overeenkomstig art. 13 CSDDD;
- f) het instellen en handhaven van een kennisgevingsmechanisme en een klachtenprocedure overeenkomstig art 14 CSDDD;
- g) het toezicht op de doeltreffendheid van het beleid en maatregelen inzake passende zorgvuldigheid overeenkomstig art. 15 CSDDD;
- h) het openbaar maken van informatie over passende zorgvuldigheid overeenkomstig art. 16 CSDDD.

Dit beleid voor een passende zorgvuldigheid moet worden ontwikkeld in voorafgaand overleg met de werknemers van de onderneming en hun vertegenwoordiger. Het beleid omvat ook een gedragscode met daarin voor de onderneming en in haar dochterondernemingen, alsook voor de directe of indirecte handelspartners, na te leven regels en beginselen. Ondernemingen dienen hun beleid inzake passende zorgvuldigheid onverwijld bij te werken nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan, en dit beleid dient ten minste om de 24 maanden te worden geëvalueerd en, indien nodig, te worden bijgewerkt.

Op basis van art. 8 CSDDD dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat ondernemingen passende maatregelen nemen om feitelijke en potentiële negatieve effecten van hun eigen activiteiten of die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun activiteitenketens, die van hun zakenpartners, vast te stellen en te beoordelen. Dit omvat, rekening houdend met de desbetreffende risicofactoren, passende maatregelen om i) hun eigen activiteiten, die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun activiteitenketen, die van hun zakenpartners in kaart te brengen, teneinde vast te stellen op welke algemene gebieden zich het meest waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen en waar deze het ernstigst zullen zijn; en ii) op basis van de resultaten van het in punt i) bedoelde in kaart gebrachte, voeren ondernemingen een diepgaande beoordeling uit van hun eigen activiteiten, die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun activiteitenketen, die van hun zakenpartners, op de gebieden waar zich het meest waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen en waar deze het ernstigst zullen zijn.

Zakelijke relaties kunnen directe en indirecte zakelijke relaties betreffen. Directe zakelijke relaties ziet op alle entiteiten waarmee de onderneming een overeenkomst is aangegaan in het kader van de activiteiten, producten en diensten van de onderneming. Indirecte zakelijke relaties behelst alle entiteiten die betrokken zijn bij de activiteiten, producten en diensten van de onderneming, maar waarmee de onderneming niet zelf een overeenkomst is aangegaan. Beide typen zakelijke relaties vormen samen de waardeketen. De waardeketen kan voorts onderscheiden worden in de upstream zakelijke relaties en de downstream zakelijke relaties. Upstream zakelijke relaties zien op de werkzaamheden met betrekking tot het vervaardigen van producten of het aanbieden van diensten door de onderneming. Downstream zakelijke relaties zien op de werkzaamheden die betrekking hebben op de distributie, het transport en de opslag van producten die de onderneming vervaardigt. Upstream zakelijke relaties behelzen zowel producten als diensten, downstream zakelijke relaties betreft alleen producten.

Ingeval het niet haalbaar is alle vastgestelde negatieve effecten in één keer en voor hun volle omvang te voorkomen, te verlichten, te beëindigen of tot een minimum te beperken, dienen ondernemingen prioriteit geven aan op grond van art. 8 CSDDD vastgestelde negatieve effecten. Deze prioritering is gebaseerd op de ernst en de waarschijnlijkheid van de negatieve effecten. Zodra de meest ernstige en waarschijnlijke negatieve effecten binnen een redelijke termijn zijn verholpen, pakt de onderneming minder ernstige en minder waarschijnlijke negatieve effecten aan. Ondernemingen dienen passende maatregelen treffen om potentiële negatieve effecten die op grond van art. 8 CSDDD vastgesteld zijn of hadden moeten zijn, te voorkomen of, indien preventie niet of niet onmiddellijk mogelijk is, afdoende te verlichten.

Van ondernemingen wordt voorts vereist dat zij, in voorkomend geval, de volgende passende maatregelen nemen:

- a) indien nodig vanwege de aard of de complexiteit van de vereiste preventieve maatregelen, onverwijld een preventief actieplan ontwikkelen en uitvoeren, met redelijke en duidelijk omschreven tijdschema's voor de toepassing van passende maatregelen en kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het meten van verbeteringen; ondernemingen kunnen hun actieplannen ontwikkelen in samenspraak met initiatieven van de sector of van meerdere belanghebbenden; het preventief actieplan wordt aangepast aan de activiteiten en de activiteitenketens van ondernemingen;
- b) een directe zakenpartner vragen om contractuele garanties dat deze ervoor zal zorgen dat de gedragscode van de onderneming en, zo nodig, een preventief actieplan worden nageleefd, onder meer door overeenkomstige contractuele garanties vast te leggen bij zijn partners voor zover hun activiteiten deel uitmaken van de activiteitenketen van de onderneming;
- c) de nodige financiële of niet-financiële investeringen in, aanpassingen of actualisering van, bijvoorbeeld

- faciliteiten, productie- of andere operationele processen en -infrastructuur verrichten;
- d) de nodige wijzigingen of verbeteringen aanbrengen in het eigen ondernemingsplan en in de algemene strategieën en activiteiten van de onderneming, met inbegrip van inkoop-, ontwerp- en distributiepraktijken;
 - e) gerichte en evenredige steun verlenen aan een kmo die een zakenpartner van de onderneming is, indien dit in het licht van de middelen, kennis en beperkingen van de kmo noodzakelijk is, onder meer door toegang te verlenen of mogelijk te maken tot capaciteitsopbouw, opleiding of verbetering van beheersystemen, en, indien de naleving van de gedragscode of het preventief actieplan de levensvatbaarheid van de kleine en middelgrote ondernemingen in gevaar zou brengen, door gerichte en evenredige financiële steun te verlenen, zoals directe financiering, leningen tegen lage rente, garanties voor continue inkoop of ondersteuning bij het verkrijgen van financiering;
 - f) overeenkomstig het Unierecht, met inbegrip van het mededingingsrecht, samenwerken met andere entiteiten, onder meer, in voorkomend geval, om de onderneming beter in staat te stellen het negatieve effect te voorkomen of te verlichten, met name wanneer geen andere maatregel geschikt of doeltreffend is.

Daarnaast dienen ondernemingen passende maatregelen te nemen om een einde te maken aan feitelijke negatieve effecten die op grond van art. 8 CSDDD vastgesteld zijn of hadden moeten zijn en indien een onderneming een feitelijk negatief effect heeft veroorzaakt of mede heeft veroorzaakt, moet de onderneming herstel bieden.

Voorts dienen ondernemingen passende maatregelen te nemen om doeltreffend samen te werken met belanghebbenden. Deze belanghebbenden worden geraadpleegd tijdens de volgende fasen van de procedure inzake passende zorgvuldigheid:

- a) bij het verzamelen van de nodige informatie over feitelijke of potentiële negatieve effecten, teneinde negatieve effecten vast te stellen, te beoordelen en te prioriteren;
- b) bij het ontwikkelen van preventieve en corrigerende actieplannen, en bij het ontwikkelen van versterkte preventieve en corrigerende actieplannen;
- c) bij het nemen van het besluit om een zakelijke relatie te beëindigen of op te schorten;
- d) bij het vaststellen van passende maatregelen met het oog op het herstel van negatieve effecten;
- e) in voorkomend geval, bij de ontwikkeling van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het vereiste toezicht.

De lidstaten dienen er ook voor te zorgen dat ondernemingen hun eigen activiteiten en maatregelen, die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met de activiteitenketen van de onderneming, die van hun zakenpartners periodiek evalueren teneinde de uitvoering te beoordelen en erop toe te zien dat negatieve effecten op passende en doeltreffende wijze worden vastgesteld, voorkomen, verlicht, beëindigd en in omvang tot een minimum

worden beperkt. Deze beoordelingen zijn, in voorkomend geval, gebaseerd op kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren en vinden onverwijld nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan, doch ten minste één keer per jaar plaats en telkens wanneer er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat er zich nieuwe risico's op deze negatieve effecten kunnen voordoen. In voorkomend geval worden het beleid inzake passende zorgvuldigheid, de vastgestelde negatieve effecten en de daaruit afgeleide passende maatregelen geactualiseerd overeenkomstig de resultaten van die beoordelingen en met inachtneming van relevante informatie van belanghebbenden.

De lidstaten zorgen ook ervoor dat de ondernemingen een transitieplan voor beperking van de klimaatverandering opstellen en uitvoeren dat ervoor moet zorgen dat de onderneming haar uiterste best doet om haar bedrijfsmodel en de strategie in overeenstemming te brengen met de transitie naar een duurzame economie en met het beperken van enerzijds de opwarming van de aarde tot 1,5°C in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs en de in Verordening (EU) 2021/1119 vastgelegde doelstelling inzake klimaatneutraliteit, met inbegrip van de tussentijdse en klimaatneutraliteitsdoelstellingen voor 2050, en anderzijds, in voorkomend geval, van de blootstelling van de onderneming aan steenkool-, olie- en gasgerelateerde activiteiten. Ondernemingen brengen in principe verslag uit over de aanlegenheden die onder de CSDDD vallen door op hun website een jaarlijkse verklaring te publiceren.

Tot slot, voor de nadere invulling van de hetgeen passende zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu inhoudt, bevat de CSDDD een bijlage die uit twee delen bestaat. Deel I behelst rechten en verbodsbepalingen in internationaalrechtelijke mensenrechteninstrumenten en instrumenten inzake mensenrechten en fundamentele vrijheden. Deel II bevat verbodsbepalingen en verplichtingen in milieu-instrumenten. Ondernemingen dienen deze bepalingen na te komen.

4. Bescherming

De CSDDD bevat een regeling voor een kennisgevingsmechanisme en voorts voor een klachtenprocedure. De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat klagers de mogelijkheid hebben om klachten in te dienen wanneer een klager gerechtvaardigde bezorgdheid heeft over feitelijke of potentiële negatieve effecten met betrekking tot de eigen activiteiten van de onderneming, de activiteiten van dochterondernemingen of die van zakenpartners in de activiteitenketen van de onderneming. De klachtenprocedure moet eerlijk, toegankelijk, eenvoudig, voorspelbaar en transparant zijn. Klachten kunnen worden ingediend door natuurlijke of rechtspersonen die worden getroffen of redelijke gronden hebben om aan te nemen dat zij getroffen kunnen worden door een negatief effect en de namens hen optredende legitieme vertegenwoordigers, zoals maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers. En daarnaast kan dit ook door vakbonden en andere werknemersvertegenwoordigers die natuurlijke personen vertegenwoordigen die in

de betrokken activiteitenketen werkzaam zijn. Tot slot kan dit ook door maatschappelijke organisaties die actief zijn op en ervaring hebben met aanverwante gebieden indien de klacht betrekking heeft op een negatief milieueffect.

Daarnaast dienen de lidstaten te voorzien in sancties. In ieder geval dient dit te omvatten geldboetes alsmede indien een onderneming een besluit tot het opleggen van een geldboete niet binnen de toepasselijke termijn naleeft, een publieke verklaring waarin de voor de inbreuk verantwoordelijke onderneming en de aard van de inbreuk bekend worden gemaakt.

Worden geldboetes opgelegd, dan worden deze gebaseerd op de wereldwijde netto-omzet van de onderneming. De maximumgrens voor geldboetes bedraagt ten minste 5 % van de wereldwijde netto-omzet van de onderneming in het boekjaar dat voorafgaat aan het jaar van het besluit tot het opleggen van de geldboete.

Tot slot zorgen de lidstaten ervoor dat een onderneming aansprakelijk kan worden gesteld voor schade die is toegebracht aan een natuurlijke of rechtspersoon, op voorwaarde dat:

- i) de onderneming opzettelijk of uit onachtzaamheid niet heeft voldaan aan de verplichtingen van de art. 10 en 11 CSDDD, wanneer het recht, het verbod of de verplichting zoals vermeld in de bijlage bij deze richtlijn erop gericht is de natuurlijke of rechtspersoon te beschermen, en
- ii) als gevolg van het in punt i) bedoelde verzuim schade is berokkend aan de door het nationale recht beschermde wettelijke belangen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon. Een onderneming kan evenwel niet aansprakelijk worden gesteld indien de schade uitsluitend door haar zakenpartners in haar activiteitenketen is veroorzaakt.

5. Afronding

De CSDDD is aangenomen en zal de komende jaren naar verwachting grote impact hebben. De uitdagingen zijn groot en ik verwacht dat er nog veel vragen zullen opkomen over de interpretatie van de CSDDD. Kortom, wordt vervolgd.